

Yükseköğretimin Yönetimi

Arzu AKKAYA* 

Kitabın Adı: Yükseköğretimin Yönetimi

Kitabın Yazarları: Prof. Dr. Cevat CELEP-Tijen TÛLÛBAŞ

Yayınevi: Nobel Yayıncılık

Basım Yılı: 2015

Sayfa Sayısı: 304

ISBN: 978-605-320-033-8

Küreselleşen dünya ile birlikte halihazırda pek çok etmeden etkilenen yöneticilik görevine yüklenen sorumluluklar da günden güne artmaktadır. Özellikle, küreselleşen dünyanın etkisiyle piyasalaşmaya en çok maruz kalan eğitim kademesi olan yükseköğretim kurumlarında yöneticilerin yönetim alanı genişlemektedir. Prof. Dr. Cevat CELEP ve Tijen TÛLÛBAŞ tarafından yazılmış olan “Yükseköğretimin Yönetimi” adlı kitap, tam da bu noktada, yükseköğretimin yönetimi hususunda farklı noktalara temas ettiği için önem kazanmaktadır. “Yükseköğretimin Yönetimi” adlı kitap, yükseköğretim yönetiminde önem kazanan rolleri kapsamlı bir bakış açısıyla incelemektedir.

Kitabın ilk bölümünde, üniversitelerdeki yapısal çeşitlilik, program çeşitliliği, işgörenlerin istihdam koşulları, yönetim kademelerinin farklılığı, üniversitelerde varlığını sürdüren profesyonel bürokratik uygulamalar, üniversitelerin amaçlarının çeşitliliği, yükseköğretim liderliğinde farklılaşma (eğitimsel, akademik, yönetsel) gibi yükseköğretim kurumlarının temel özellikleri ele alınmaktadır. Kitapta, yükseköğretim kurumlarındaki bu çeşitliliğin yönetimi zorlaştırdığı öne sürülmektedir. Gittikçe artan disiplinler arası farklılık, akademisyenlerin görevlerini icra etme biçimlerine ve birimler arası uzmanlık alanı farklılığına yansımaktadır. Bu durum da bürokratik yapıyı karmaşık hale getirmektedir. Bilgiyi üreten, muhafaza eden ve bilgiden faydalanan bilgi işçileri olarak ele alınan akademisyenler, uzmanlık alanlarındaki yetkinlikten kaynaklanan bir otoriteye sahiptir ve bu otorite bazen bürokratik otoriteden de baskın olabilmektedir. Bu durum, akademisyenlerin farklı bir meslek grubuna mensup kişiler tarafından denetlenmesini zorlaştırmaktadır. Yükseköğretimde, küreselleşmenin de etkisiyle, akademisyenlerin sadece derse vaktinde girip çıkması, verilen görevleri

1 Samsun Üniversitesi, Rektörlük, Yabancı Diller Bölümü, E-Posta: akkayaarzu.aa@gmail.com, Orcid ID: 0000-0001-6400-7349

vaktinde yapması gibi nicel verilere dayanan bir başarı kriteri söz konusudur. Ancak bu başarı kriterinde mekanik ve robot akademisyenler kastedilmekte, nitelik ikinci plana atılmaktadır. Kitabın bu bölümü, niteliğin diğer parametrelerden daha ön planda tutulması için, akademisyenlerin niteliğini denetlemek üzere en az akademisyenler kadar uzman kişilere ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır. Ancak mevcut şartlarda bunu mümkün kılmak zor olduğu için denetim daha net ölçülebilir alanlara kaymaktadır (derse vaktinde girip çıkmak, notları vaktinde girmek, öğrenci anketlerinden iyi not almak, işe devamlılık gibi).

Kitabın ikinci bölümünde, geleneksel bürokrasinin uygulanmasının imkânsız görüldüğü yükseköğretim kurumlarında uygulanabilecek eşitlikçi yönetim modeli, bürokratik örgüt modeli, politik yönetim modeli, anarşik yönetim modeli olmak üzere dört modele, bu modellerin tek başlarına başarılı olamayacağına ve hepsinin artı ve eksi yönlerinin olduğunu savunan sibernetik yönetim modeline değinilmektedir. Kitabın üçüncü bölümü yükseköğretimde ortak yönetim modeline eğilmekte ve öğrencilerin karar mekanizmasına katılımını anlatmaktadır. Ortak yönetim modelinde, koordine bir şekilde çalışan iki birim vardır. Bu birimlerden ilki akademik birimdir, diğeri ise yönetsel birimdir. Bu birimler sayesinde kuvvetler ayrılığına dayalı bir yönetim sağlanmaktadır ki bu da tarafsızlığı sağlamaktadır.

Kitabın bir diğer bölümünde, yükseköğretim kurumlarının küreselleşme karşısındaki değişimine ve mevcut durumun sebep olduğu sonuçlara değinilmektedir. Küreselleşme, üniversitelerde politik, ideolojik ve ekonomik açıdan bir homojenleşme sağlamaktadır. Küreselleşmeyle birlikte artan rekabet ortamında, üniversitelerin yönetim sistemleri farklı süreçlere maruz kalmaktadır. İzomorfizm bu süreçlerden birisidir ve izomorfizmin de türleri vardır. Zorlayıcı izomorfizmde politikalar yüzünden, taklitçi izomorfizmde başka bir üniversitede işe yarayan bir stratejiyi direkt alıp uygulamaktan ötürü; normatif izomorfizmde ise, farklı üniversitelerin yönetimlerinde aktif olan akademisyenlerin benzer eğitim süreçlerinden geçmiş olmaları sebebiyle yükseköğretim kurumları arasında bir benzerlik doğmaktadır. Küreselleşmeyle birlikte yaşanan değişimlere her toplum ve yükseköğretim ayak uyduramamakta, bazı toplumlar ve yükseköğretim kurumları güncel olanı yakalamakta zorlanmaktadır. Bu bölümde anlatılan izomorfizm ve diğer bölümde bahsedilen çevre faktörü yükseköğretimde standartlaşmaya gidilmesine sebep olmaktadır. Bu durum her ne kadar yükseköğretim kurumlarını daha başarılı olmaya sevk ediyor gibi görünse de toplam kalite yönetimi, akreditasyon gibi uygulamalarla bankacı eğitim modellerine geçiş söz konusu olmaktadır. Aynışan yükseköğretim kurumlarında akademisyenlerin özerkliği ve yöneticilerin otoritesi tartışılan konular haline gelmektedir. Bunun yanı sıra, standartlaşma yüzünden yükseköğretim kurumlarının hedefleri kendine has olmaktan çıkıp akredite olmaya indirgenmektedir. Bu sebeplerden ötürü, yükseköğretimde kendini gösteren küreselleşme, önemli ve üzerinde durulması gereken bir konu olmaktadır.

Kitabın altıncı bölümünde, örgüt kültürünün önemine vurgu yapılmaktadır ve bir örgütte kültürü etkileyen faktörlere değinilmektedir. Bu faktörlerden bazıları eş biçimcilik, politik ve yasal çerçeve ve ulusal kültür olarak ele alınmaktadır. Bunlardan eş biçimcikle anlatılmak istenen, örgütün çevresinin beklentilerinin örgüt üzerindeki etkisidir. Her örgüt içerisinde bulunduğu ve etkileşimde olduğu çevrenin beklentilerini göz önünde bulundurmak durumundadır. Politik ve yasal çerçeve

ile anlatılmak istenen, yükseköğretim kurumlarının özerk statülerine rağmen, kendileriyle ilgili yasa ve politikalara uymak durumunda olmalarıdır. Örneğin, rektörler cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır ve rektörlerin yönetim üzerindeki etkileri oldukça belirgindir. Ulusal kültür faktörü ise bir örgütte çalışan bireylerin değerlerinin kültüre olan etkisidir. Bireyler içinde buldukları toplumun değerlerini benimsemeye meyillidirler, dolayısıyla toplumun oluşturduğu kimlikler ve değerler örgüt kültürünü de etkilemektedir.

Kitabın bir sonraki bölümünde, akademik kimlik oluşumunda etkisi olan etmenler; uzmanlık alanı, bölüm ve fakülte, üniversite, çevresel ve bireysel özellikler olarak ele alınmaktadır. Akademisyenlerin kimliklerinin oluşmasında bireysel özelliklerle birlikte içinde bulunulan çevre gibi farklı pek çok faktörün etkili olmasının sebebi insanın toplumsal bir varlık olmasıdır. Bu bölümde bahsedilen bir diğer konu ise yükseköğretim kurumlarında baskın olan ortaklıklardır. Bu ortaklıklar ortaklıktan fayda gören bireylerden oluşmaktadır ve bu ortaklıklar sayesinde bireyler örgütün amacı, fonksiyonları ve sistemi hakkında söz sahibi olmaktadır.

Sonuç olarak, bu kitap yükseköğretim yönetiminde etkisi olan akademisyen, küreselleşme, baskın gruplar, kültür, çevre ve yönetim modelleri gibi çeşitli faktörleri de göz önünde bulundurarak yükseköğretim yönetimini çok yönlü bir şekilde sunmaktadır. Yükseköğretim yönetimiyle ilgili güncel ve mevcut uygulamalardan bahseden ve yükseköğretimin yönetimini çeşitli boyutların etkisini de göz önünde bulundurarak ele alan bu kitabın eğitimciler, araştırmacılar ve yöneticiler için kapsamlı bir kaynak olduğu söylenebilir.

Kaynakça

Celep, C. & Tülübaş, T. (2015). *Yükseköğretimin Yönetimi*. 1. Basım. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.